

Asia: VN/23886/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vuosina 2026-2027 myönnettävästä puhtaan teollisuuden investointien verohyvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleiset huomiot

Esityksen tavoitteita puhtaan siirtymän investointien edistämisestä ja Suomen investointiympäristön kilpailukyvyn vahvistamisesta voidaan pitää lähtökohtaisesti kannatettavina. Kansainvälinen kilpailu puhtaan teknologian investoinneista on viime vuosina merkittävästi kiristynyt, minkä vuoksi kansallisten investointikannustimien merkitys on korostunut erityisesti energiaintensiivisen teollisuuden, vetytalouden ja puhtaan teknologian tuotantoketjujen osalta.

Ehdotettu investointihyvitys voi osaltaan parantaa Suomen houkuttelevuutta investointikohteena sekä tukea vihreän siirtymän kannalta keskeisten hankkeiden toteutumista. Samalla on kuitenkin tärkeää varmistaa, että tukijärjestelmä on oikeudellisesti selkeä, hallinnollisesti toimiva sekä julkisen talouden kestävyysnäkökulmasta hallittu.

Koska kyse on valtiontukiluonteisesta verotuesta, sääntelyn ennakoitavuudella, avoimuudella ja yhdenvertaisella soveltamisella on erityinen merkitys. Lisäksi esityksen suhde Euroopan unionin valtiontukisääntelyyn sekä komission hyväksyntämenettelyihin korostaa oikeusvarmuuden tarvetta investointipäätösten näkökulmasta.

Huomiot investointihyvityksen rakenteesta ja kohdentumisesta

Investointihyvityksen kohdentamista uusiutuvien polttoaineiden tuotantoon, energian varastointiin, teollisuuden päästövähennyksiin sekä puhtaan teknologian valmistuskapasiteettiin voidaan pitää vihreän siirtymän tavoitteiden näkökulmasta perusteltuna.

Verohyvitysmalli voi olla investointien näkökulmasta tehokas instrumentti erityisesti suurissa ja pitkäkestoisissa hankkeissa, joissa investointikustannukset ovat huomattavia ja takaisinmaksuajat pitkiä. Mahdollisuus hyödyntää hyvitystä usean vuoden aikana voi lisätä investointien ennakoitavuutta ja rahoitettavuutta.

Samalla olisi kuitenkin perusteltua arvioida tarkemmin:

kohdistuuko tuki tasapuolisesti eri kokoiisiin toimijoihin,

missä määrin malli hyödyttää erityisesti suuria konserneja,

sekä jääkö järjestelmän hyödyntäminen käytännössä rajallisten toimijoiden mahdollisuudeksi.

Konsernikohtainen 150 miljoonan euron enimmäismäärä voi olla perusteltu julkisen talouden riskien hallinnan näkökulmasta, mutta samalla olisi hyödyllistä arvioida, muodostuuko tukikatto joissakin erittäin suurissa investointihankkeissa kilpailukykyhaasteeksi suhteessa muiden maiden tukijärjestelmiin.

Lisäksi olisi perusteltua tarkastella nykyistä laajemmin sitä, missä määrin investointihyvitys kohdistuu aidosti uusiin investointeihin eikä sellaisiin hankkeisiin, jotka toteutuisivat myös ilman tukea.

Huomiot verohyvityksen käyttömallista ja aikataulusta

Esityksessä ehdotettu malli, jossa investointihyvitys vähennetään maksettavasta yhteisöverosta usean vuoden aikana, tukee julkisen talouden hallittavuutta ja vähentää välittömiä budjettivaikutuksia. Ratkaisu voi myös kannustaa pitkäjänteiseen liiketoiminnan harjoittamiseen Suomessa.

Toisaalta järjestelmän käytännön toimivuuden näkökulmasta olisi syytä arvioida:

kuinka hyvin hyvityksen käyttömahdollisuus soveltuu tappiollisille tai alkuvaiheen kasvuyrityksille,

syntyykö järjestelmästä käytännössä etua lähinnä jo vakiintuneille ja kannattaville toimijoille,

sekä heikentääkö pitkä hyödyntämisaika investointikannustimen vaikuttavuutta.

Koska hyvitystä voidaan käyttää aikaisintaan vuodesta 2029 lähtien, investointihankkeiden rahoitusrakenteeseen liittyvä epävarmuus voi joissakin tilanteissa vähentää järjestelmän välitöntä kannustavuutta.

Lisäksi olisi hyödyllistä täsmentää lain perusteluissa:

investoinnin aloittamisen ajankohtaan liittyviä tulkintakysymyksiä,
tukikelpoisten kustannusten määrittelyä,
sekä konsernirakenteisiin liittyviä soveltamistilanteita.

Huomiot Business Finlandin roolista ja hallinnollisesta menettelystä

Business Finlandin osoittamista investointihyvityksen myöntäväksi viranomaiseksi voidaan pitää tarkoituksenmukaisena sen asiantuntemuksen ja olemassa olevien yritysrahoitusmenettelyjen vuoksi.

Samalla kuitenkin korostuu tarve varmistaa:

päätöksenteon avoimuus ja yhdenmukaisuus,
hakemusmenettelyn ennakoitavuus,
sekä riittävät oikeusturvakeinot hakijoille.

Koska investointihyvityksen myöntäminen voi käytännössä vaikuttaa merkittävästi investointien sijoittumiseen ja yritysten kilpailuasemaan, päätöksenteon perusteiden tulisi ilmetä mahdollisimman selkeästi laista ja sen perusteluista.

Jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida myös viranomaisresurssien riittävyttä, jotta hakemusten käsittelyajat eivät muodostu investointihankkeiden toteuttamisen esteeksi.

Huomiot EU-valtiontukisääntelystä ja oikeusvarmuudesta

Koska järjestelmä edellyttää Euroopan komission hyväksyntää valtiontukena, investointien toteuttamisen näkökulmasta olisi tärkeää varmistaa sääntelyn mahdollisimman suuri ennakoitavuus.

Eryteisesti olisi hyödyllistä tarkentaa:

miten mahdolliset komission hyväksyntään liittyvät muutokset vaikuttavat kansallisen järjestelmän sisältöön,

millaisia ehtoja komission hyväksyntään voi liittyä,

sekä miten mahdolliset takaisinperintätilanteet käsitellään.

Investointien pitkä aikajänne huomioon ottaen oikeusvarmuuden merkitys korostuu erityisesti tilanteissa, joissa sääntely perustuu osittain EU:n tilapäisiin valtiontukipuitteisiin.

Vaikutusarvioinnit

Esityksen vaikutusarviointeja olisi perusteltua täydentää erityisesti seuraavilta osin:

investointien lisäisyysvaikutukset,
vaikutukset työllisyyteen ja aluekehitykseen,
kilpailuvaikutukset eri toimialojen välillä,
julkisen talouden pitkän aikavälin vaikutukset,
sekä mahdolliset markkinoita vääristävät vaikutukset.

Lisäksi olisi hyödyllistä arvioida investointihyvityksen suhdetta muihin kansallisiin ja EU-tason tukijärjestelmiin kokonaiskuvan muodostamiseksi.

Yhteenveto

Esityksen tavoitteita puhtaasti siirtymän investointien edistämisestä ja Suomen kilpailukykyyn vahvistamisesta voidaan pitää perusteltuina ja ajankohtaisina.

Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin perusteltua kiinnittää erityistä huomiota:
tukijärjestelmän kohdentumiseen ja vaikuttavuuteen,
sääntelyn selkeyteen ja ennakoitavuuteen,
hallinnollisten menettelyjen toimivuuteen,
oikeusturvan toteutumiseen,
sekä vaikutusarviointien täydentämiseen.

Näillä täsmennyksillä sääntely voisi nykyistä paremmin tukea investointiympäristön vakautta, vihreän siirtymän tavoitteita sekä julkisen talouden kestävyyttä.

Anh Tran
YDHV lakitiimi